

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις 21 Νοεμβρίου 2022 στο Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (ΙΔΟΣ) η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Καΐρου, Ebtisam Hussein έδωσε διάλεξη με θέμα “ *Islamist Militancy in Post- 2011 MENA Region*”. Τη συζήτηση που επακολούθησε συντόνισε η καθηγήτρια Διεθνών Σχέσεων και Συντονίστρια του Προγράμματος Μέσης Ανατολής του ΙΔΟΣ, Βιβή Κεφαλά.

Τα κύρια σημεία της καθηγήτριας Ebtisam Hussein αφορούσαν την ισλαμική μαχητικότητα (islamist militancy), γιατί την μελετάμε, ποια είναι η κατάσταση σήμερα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (MENA), πώς την αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση και τι κάνει για να προωθήσει τη δημοκρατία στην περιοχή αυτή.

Η κυρία Hussein στην αρχή της διάλεξης της αναφέρθηκε στην αλληπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στη δημοκρατία και στην τρομοκρατία. Ισχυρίστηκε, ότι μια δεκαετία μετά τις εξεγέρσεις του 2011 στις χώρες MENA, δεν υπάρχει κανένας σοβαρός λόγος να πιστεύουμε ότι η προώθηση της δημοκρατίας δεν μπορεί να συμβαδίζει με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Οι τζιχαντιστές ευδοκimoύν κάτω από ορισμένες συνθήκες, ανάμεσα στις οποίες είναι και η εφαρμογή κατασταλτικών πολιτικών εκ μέρους των αυταρχικών αραβικών καθεστώτων. Συγκρίνοντας την ανάπτυξη της δημοκρατίας και της διενέργειας τρομοκρατικών ενεργειών στις αραβικές χώρες της MENA, μπορεί κανείς να συμπεράνει με ασφάλεια ότι αρκετές από αυτές επιδεινώθηκαν μέσα σε μια δεκαετία από το 2011 και στις κλίμακες της δημοκρατίας και της τρομοκρατίας το 2021. Πλέον, καμία αραβική χώρα της MENA δεν κατατάσσεται μέσα στις πρώτες πενήντα ή ακόμη και εξήντα θέσεις στον δείκτη Global Democracy Index (GDI). Οι τρεις χώρες με σοβαρές αναταραχές το 2011 (Υεμένη, Συρία και Λιβύη) βρίσκονται σε χειρότερη θέση όσον αφορά την εμπέδωση της δημοκρατίας το 2021. Οι εξεγέρσεις στη MENA προκάλεσαν αναμφίβολα πολιτικό κενό και προφανώς διατάραξαν το σύστημα ασφαλείας σε αρκετές χώρες. Αυτό οδήγησε σε σαφή έξαρση των τρομοκρατικών επιθέσεων. Από τις χώρες των εξεγέρσεων του 2011 (Αίγυπτος, Τυνησία, Λιβύη, Συρία, Υεμένη), μόνο η Υεμένη βελτιώθηκε. Στις άλλες τέσσερις οι συνθήκες σαφώς χειροτέρεψαν. Εν τω μεταξύ, η φτώχεια συνεχίζει να είναι υψηλή, η ανεργία εξακολουθεί να αποτελεί μακροχρόνια πρόκληση και η καταστολή είναι ο κανόνας για τις περισσότερες χώρες της MENA. Σημείο που προκαλεί ενδεχομένως κάποια έκπληξη είναι η διατήρηση στάσης «παρατηρητή» των Αραβικών Μοναρχιών (όπως, Αραβικά Εμιράτα), στις εξεγέρσεις που λάμβαναν χώρα στα λοιπά αραβικά κράτη και το χαμηλό ποσοστό τρομοκρατίας εντός των συνόρων τους, με εξαίρεση τη Υεμένη.

Αναφορικά με την πολιτική που εφαρμόζει η ΕΕ στο ζήτημα αντιμετώπισης της τρομοκρατίας που πρόερχεται από τη Μέση Ανατολή η κυρία Hussein ανέφερε ότι η ΕΕ έχει δαπανήσει δις ευρώ για τη λήψη προληπτικών αντιτρομοκρατικών μέτρων. Αν και υπάρχει ελπίδα ότι τα πρόσφατα μέτρα της ΕΕ για την αντιμετώπιση της χρήσης του διαδικτύου από μαχητικές ομάδες μπορούν να οδηγήσουν σε κάποια μείωση των τρομοκρατικών περιστατικών, η ΕΕ εξακολουθεί να ανησυχεί για την εκδήλωση μιας πιθανής τρομακρατική επίθεση. Στην πραγματικότητα, η πραγματική πρόκληση για τους ιθύνοντες της ΕΕ είναι να εκτιμήσουν τη διασύνδεση μεταξύ της προώθησης της δημοκρατίας και της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Δεν πρόκειται για ξεχωριστά ζητήματα. Με άλλα λόγια, η ΕΕ πρέπει να βρει μια ισορροπία μεταξύ της εύλογης ανησυχίας της για την ασφάλειά της και της χρήσης του μοχλού της πίεσης κατά των καθεστώτων της MENA, ώστε να υιοθετήσουν δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις. Γι' αυτό το λόγο η κυρία Hussein υπογράμμισε ότι η ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην άνθηση της τρομοκρατίας και να συνεργαστεί με κράτη της MENA ανεξαρτήτως καθεστώτος, προκειμένου να εξαλειφθεί τη φτώχεια και να κατανέμονται δίκαια οι πόροι. Εξαιτίας των βασικών αρνητικών συνθηκών που υφίστανται, όπως η φτώχεια, η αδυναμία κοινωνικής κινητικότητας, η απουσία βασικών αγαθών και υπηρεσιών, οι μαχητικές ισλαμικές ομάδες μπορούν εξαιρετικά εύκολα να εκμεταλλευτούν την υφιστάμενη κατάσταση και να ωθήσουν τις κυβερνήσεις των χωρών MENA να περιορίσουν ελευθερίες και δικαιώματα, ενώ αυτό που θα πρέπει να γίνει είναι ακριβώς το αντίθετο.